

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Honko, Mari; Ahola, Sari; Hirvelä, Tuija

Title: Vironkielisten osallistujien kielitaito Yleisten kielitutkintojen suomen kielen testissä

Year: 2021

Version: Published version

Copyright: © 2021 Mari Honko, Sari Ahola, Tuija Hirvelä

Rights: CC BY-NC 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Please cite the original version:

Honko, M., Ahola, S., & Hirvelä, T. (2021). Vironkielisten osallistujien kielitaito Yleisten kielitutkintojen suomen kielen testissä . Lähivördlusi. Lähivertailuja, 31, 114-152.

<https://doi.org/10.5128/lv31.04>

Vironkielisten osallistujien kielitaito Yleisten kielitutkintojen suomen kielen testissä

MARI HONKO, SARI AHOLA,
TUIJA HIRVELÄ
Jyväskylän yliopisto

Tiivistelmä. Tarkastelemme tässä artikkelissa vironkielisten suomen oppijoiden osallistumista Suomen kansallisen kielitestin, Yleisten kielitutkintojen, keskitason tutkintoon ja heidän kielitaitoprofiliaan tutkintotulosten valossa. Vertaamme tuloksia yleiseen tutkintomenestykseen sekä osallistujien taustaan ja pohdimme suomen kielen asemaa oppimisen kohteena vironkielisten näkökulmasta. Analyysimetodina käytämme kuvailevaa tilastollista analyysia sekä tilastollista päättelyä. Tulokset osoittavat, että vironkieliset osallistujat menestyvät tutkinnossa hyvin ja erityisesti ymmärtämistäidot ovat tutkitussa ryhmässä vahvat. Vaikka aiemman tutkimuksen valossa suomen kielen taidon tason onkin nähty riippuvan erityisesti Suomessa asumisen ja suomen opiskelun kestosta, yhä useammat vironkielisistä tutkintoon osallistujista ovat hankkineet suomen kielen taitonsa muutoin kuin Suomessa pysyvästi asumalla tai varsinaiseen suomen kielen opetukseen osallistumalla.

Avainsanat: kielitaidon arviointi; vironkieliset suomenoppijat; suomi toisena kielenä; suomi vieraana kielenä; Yleiset kielitutkinnot; keskitason tutkinto; itsenäisen kielenkäyttäjän taitotaso

1. Tutkimuksen tausta ja tutkimustehtävä

Vironkieliset ovat yksi suurimmista Yleisten kielitutkintojen (YKI) suomen kielen tutkintoon osallistuvista ryhmistä ja yksi suurimpia vieraskielisiä ryhmiä Suomessa (SVT 2021). Lähisukukielen puhujina vironkieliset ovat useimpiin muihin suomen kielen oppijoihin verrattuna erityisasemassa. Kielisukulaisuus tukee vironkielisten suomen oppimista, ja hyvä suomen kielen taito helpottaa integroitumista suomalaisen yhteiskuntaan (Kaivapalu 2005; Anniste & Tammaru 2014: 392). Monille virolaisille tärkeitä syitä opiskella suomea ovat nimenomaan toimivammat vuorovaikutusmahdollisuudet suomalaisten kanssa, paremmat työ- ja opiskelumahdollisuudet sekä hyvä asema työmarkkinoilla molemmissa maissa (Öis 2014). Suomen kielen merkitys kuitenkin vaihtelee alueittain, eivätkä virolaisten valmiudet ymmärtää ja puhua suomea ole siksi kaikkialla yhtä hyvät. Esimerkiksi Tallinnan seudulla asuville yhteys Suomeen ja suomenkielisen median seuraaminen on ollut merkittävämmässä osassa kuin kauempana sisämaassa asuville. (Helander 2020: 174.)

Integroitumispyrkimykset ja -tarpeet eivät ole kaikilla Suomessa asuvilla vironkielisillä samanlaisia – kuten eivät maassa oleskelun tai kielen opiskelun syytkään. Esimerkiksi matkatyössä Suomessa käyvä ei välttämättä koe tarvetta tai saa mahdollisuuksia käyttää ja kehittää suomen kielen taitoaan tai tulla osalliseksi suomalaista yhteiskuntaa, kun taas Suomeen pysyvämpiä siteitä rakentava voi kokea paineita sulautua suomalaisten joukkoon monikielisen ja -kulttuurisen taustansa kustannuksella (esim. Lagerspetz 2020). Vuonna 2020 Suomessa asui noin 50 000 äidinkieltään vironkielistä Viron kansalaista, joista lähes 80 % työikäisiä eli 15–64-vuotiaita (SVT 2021). Heidän lisäksi tuhansia kausityöntekijöitä liikkuu kahden maan välillä (esim. Telve 2019, 2020). Tarkkaa tietoa virolaisista tai vironkielisistä Suomessa ei kuitenkaan ole saatavilla, koska liikkuvuus on suurta ja elämäntilanteet moninaisia ja vaihtelevia (Alho & Kumer-Haukanömm 2020: 17–18).

Käsitlemme tässä artikkelissa aikuisia vironkielisiä suomenoppijoita kielitaidon arvioinnin ja saavutetun kielitaidon tason näkökulmasta. Rajaamme tarkastelumme vironkielisiin osallistujiin Yleisissä kielitutkinnoissa vuosina 2012–2020. Tarkastelemme osallistujaprofiileja sekä niissä mahdollisesti tapahtuneita muutoksia osallistujan kotipaikan sekä sosioekonomisen aseman (ikä, koulutus, työllisyys) mukaan: keitä tutkintoihin osallistajat ovat ja mistä he tulevat. Sen jälkeen analysoimme käytettävissä olevan taustatiedon avulla, millaisista syistä kielitutkintoihin osallistutaan ja millainen rooli suomen kielellä on osallistujien elämässä. Lopuksi tarkastelemme tutkintomenestystä eli saavutettua kielitaidon tasoa ja selvitämme tilastollisten analyysien avulla kielitaidon tasoon yhteydessä olevia ja sitä osin selittäviä taustatekijöitä. Tilastollisten analyysien avulla pyrimme vastamaan, miten tutkintomenestykseen kussakin arvioidussa osataidossa (puheen ymmärtäminen, puhuminen, tekstin ymmärtäminen, kirjoittaminen) vaikuttavat a) tutkintoon osallistumisen syyt (kansalaisuus, työ, opiskelu); b) osallistujan demografinen tausta; c) suoritetut suomen opinnot; d) muiden osataitojen hallinta; e) suomen kielen käyttö.

2. Aineisto ja metodit

Aineistomme koostuu Yleisten kielitutkintojen suomen kielen keskitason tutkintojen suorituksista sekä suorituksiin liittyvistä taustatiedoista. Suurin vuosittainen osallistujamäärä ja myös vironkielisten osallistujien määrä on juuri keskitason tutkinnossa (tasot 3–4), joka vastaa eurooppalaisen viitekehyksen itsenäisen kielenkäyttäjän taitotasoja B1–B2. Vironkielisyyttä määritellään tässä tutkimuksessa osallistujien taustatietolomakkeessa ilmoittaman äidinkielen perusteella. Ennen tutkintopäivää kerättävässä taustatietolomakkeessa on vuodesta 2017 alkaen ollut mahdollisuus ilmoittaa useampi äidinkieli, ja vuosina 2017–2020 osa (5,3–8,2 %) osallistujista ilmoittikin, että viron lisäksi heillä on vähintään yksi muu äidinkieli.

Aineiston analysoinnissa käytettiin muuttujien välisen riippuvuuden tutkimiseen soveltuvia tilastollisia menetelmiä. Analyyseissa käytetyt tilastolliset tiedot (tutkinnon osallistujamäärät, osallistujien taustatiedot, tutkintotulokset) ovat vuosilta 2012–2020. Tämä ajanjakso valittiin tarkempaan tarkasteluun siksi, että näiltä vuosilta tutkintojärjestelmässä oli käytettävissä vertailukelpoiset taustatietokyselyt, jotka mahdollistivat eri vuosien ja tutkintokertojen tietojen luotettavan vertailun. Tarkastelimme osallistujien taustamuuttujien ja tutkintotuloksen välistä riippuvuutta khiin neliö -testillä, joka perustuu aineiston luokiteltujen muuttujien ristiintaulukointiin sekä tarkasteltavien teoreettisten ja havaittujen solufrekvenssien vertailuun. Lisäksi käytimme Pearsonin korrelaatioanalyysia numeeristen muuttujien riippuvuuden tutkimisessa. Pearsonin korrelaatioanalyysi soveltuu vähintään välimatka-asteikon tasoisten muuttujien välisen lineaarisen riippuvuuden tutkimiseen, ja sen avulla voidaan selvittää myös muuttujien selitysvoimaa toisiinsa nähden. (Ks. Heikkilä 2014.) Aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmistolla (IBM SPSS Statistics 26). Khiin neliö -testeissä käytetyt selitettävät ja selittävät muuttujat on koottu muuttujapareittain liitteeseen 1. Selitettävä muuttuja on kaikissa analyyseissa tutkintomenestys eli kielitaidon taso puheen ja tekstin ymmärtämisessä, puhumisessa ja kirjoittamisessa. Hypoteesiksi kaikissa analyyseissa asetettiin, että muuttujien välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää yhteyttä.

Hypoteesin kumoutuessa tuloksia tulkittiin vastahypoteesien mukaisesti. Ristiintaulukointien rinnalla tuloksia tarkasteltiin kuvailevien tunnuslukujen ja näistä tehtyjen kuvioiden avulla. Näin selvitettiin mahdollisia muuttujien välisiä epälineaarisia yhteyksiä. Lisäksi kuvailevien tietojen avulla tarkasteltiin tilanteita, joissa osallistujamäärien vaihtelu ja erityisesti pienet alaryhmäkohtaiset osallistujamäärät vaikeuttavat aineistoon pohjautuvien yleistysten tekemistä. Laskutoimituksia kertyi yhteensä kymmeniä. Tilan säästämiseksi artikkelissa esitetään vain keskeisimpien analyysien tunnusluvut, ja muut tulokset kootaan sanallisesti.

3. Suomen kielen asema vironkielisten arjessa

Ennen EU-aikaa Suomeen muuton virikkeenä oli usein perheen perustaminen suomalaisen kanssa tai inkerinsuomalainen syntyperä (Alho & Kumer-Haukanömm 2020). 2000-luvulla muuttohalukkuutta Suomeen on edesauttanut ennen kaikkea Viron EU-jäsenyys (2004), joka mahdollisti vapaan liikkuvuuden maiden välillä. Kun Virossa alkoi vuonna 2008 lamakausi, monet lähtivät Suomeen töihin, ja varsinkin rakennusalalle saapui paljon vironkielisiä työntekijöitä. Muuttopäätöstä helpottivat maantieteellinen läheisyys, samankaltainen kieli ja kulttuuri sekä jo Suomessa asuva virolaisyhteisö. (Edelman & Tervonen 2020.) Lisäksi Suomeen töihin ovat houkuttaneet Suomen työvoimatarve, parempi palkkataso ja työolot (Telve 2020).

Viime vuosina Suomeen muuton ja matkustamisen ja sen myötä myös suomen kielen opiskelun tärkeäksi syyksi ovat muodostuneet juuri työhön liittyvät tekijät (Kährrik & Tammaru 2019; SVT 2020, 2021). Virolainen työvoima onkin kiinteä osa nykyistä suomalaista työmarkkinaa, vaikka etenkin vuoden 2016 jälkeen elintason nousu, Viron hyvä työllisyys ja palkkaerojen kaventuminen Pohjoismaihin verrattuna ovat vähentäneet ulkomailla työskentelyn vetovoimaa (Nylund 2020: 121). Työelämään hakeutuminen Suomessa on yksi keskeinen syy myös osallistua Yleisiin kielitutkintoihin, vaikka useat ensisijaisesti ilmoittavatkin Yleisten kielitutkintojen taustakyselyssä tarvitsevansa todistusta kansalaisuuden hakemista varten.

Ylirajaisia suhteita rakennetaan ja pidetään yllä aktiivisesti muutoinkin kuin työn tai asumisen vuoksi, mitä edistää yhteisen kielisillan rakentaminen eli naapurimaiden kielten opiskelu ja käyttö (Alho & Kumer-Haukanömm 2020; Kaivapalu 2020). Kielen ja kulttuurin samankaltaiset piirteet auttavat vironkielistä suomenoppijaa ja suomenkielistä vironoppijaa, mutta kielitaidon kehittyminen korkealle tasolle ei ole itsensänselvyys vaan vaatii aikaa ja opiskelua (esim. Kaivapalu 2005, 2020).

Käytännössä kaikki vironkieliset ovat jonkinasteisesti suomen kielen taitoisia: vironkielinen pystyy ymmärtämään suomea kielten yhteisten

piirteiden varassa ainakin hiukan opiskelematta sitä, vaikka ymmärtäminen ei ole likimainkaan kattavaa ja vaikka päättely todennäköisesti johtaa myös vääriin tulkintoihin (Kaivapalu 2020). Melko pieni vähemmistö vironkielisistä kuitenkin kokee varsinaisesti osaavansa suomea, ja vielä harvempi kertoo osaavansa sitä niin, että tulee kielitaidollaan toimeen arjen viestintätilanteissa. Simmulin (2017) selvityksen mukaan vuonna 2011 suomi oli Virossa osatuin kieli heti venäjän ja englannin jälkeen. Tuolloin noin 13 % virolaista piti itseään suomentaitoisina. Nyky-Virossa keski-ikäiset osaavat suomea iäkkäitä ja nuoria paremmin, mitä selittävät esimerkiksi yhteiskunta- ja koulutuspoliittiset syyt sekä näihinkin kytköksissä olevat työhön, sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen ja kulttuuriin liittyvät syyt (Simmul 2017; Tender & Soosaar 2020). Suomessa asuvista vironkielisistä taas yli puolet on arvioinut osaavansa suomea sujuvasti muissa taidoissa paitsi kirjoittamisessa (Praakli 2017).

Vaikka suomen opetus Virossa on vähentynyt, moni opiskelee yhä suomea Virossa joko formaaliin koulutukseen osallistumalla, koulutuksen ulkopuolella tai molemmilla tavoilla (Suomen Viron-instituutti 2021). Tarvetta selittävät varsinaisen muuttoliikkeen lisäksi ylijarjaiset suhteet eli yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen liikkuminen ja vuorovaikutus valtion rajojen yli (Alho & Kumer-Haukanömm 2020). Kielitaito mahdollistaa vuorovaikutuksen suomalaisten kanssa ja sitä kautta esimerkiksi paremman aseman molempien maiden työmarkkinoilla. Lisäksi opiskelu itsessään voi olla mielekästä ja tuoda sisältöä elämään (Öis 2014). Viron ja Suomen välinen muuttoliike on suuntautunut pääasiassa Suomeen, mutta liikkuvuutta on myös Suomesta Viroom; suomalaiset ovat suurin yksittäinen matkailijaryhmä Virossa, ja lisäksi suomalaisten asukkaiden sekä Suomeen rekisteröityjen yritysten määrä Virossa on viime vuosina kasvanut (Alho & Kumer-Haukanömm 2020; Edelman & Tervonen 2020).

Virossa suomen kielen taito on yhteydessä asuinpaikkaan: Jos henkilö on kotoisin alueelta, jossa ei ole suomalaisia turisteja, kielitaitoa ei välttämättä ole tai se on hankittu vasta aikuisiällä (Praakli 2017). Myös iällä on merkitystä, sillä Suomessa tehty kyselytutkimus (Pitkänen ym.

2019) osoittaa, että melko suuri osa nuorista vironkielisistä ei koe osavansa suomea kovin hyvin.

Useat vironkieliset ovat oppineet suomen kielen arkisissa kielenkäyttötilanteissa suomalaisten kanssa ja etenkin seuraamalla suomalaista mediaa, eivät niinkään formaalisen kielenopetuksen avulla. Formaalia oppimista ei välttämättä edes pidetä tärkeänä, koska viro ja suomi nähdään niin läheisinä kielinä, että niitä voi oppia muutenkin. Tästä syystä vironkieliset hallitsevat usein erityisen hyvin suomen puhekielen ja suullisen ilmaisun. Yleensä he ovat Suomessa myös työllistyneet aloille, joissa tarvitaan ennen kaikkea suullista kielitaitoa ja puhutun kielen ymmärtämistä. Suomen kielen kirjoittamisen taito ei välttämättä ole yhtä tarpeellinen tai sitä ei koeta yhtä tarpeelliseksi. (Praakli 2017.) Vironkielisiä työskentelee Suomessa kuitenkin myös vaativissa asiantuntijatehtävissä, joissa työntekijän odotetaan hallitsevan monipuoliset tekstitaidot suullisen kielitaidon lisäksi.

4. Vironkielisen suomi arvioinnin kohteena

Nykytutkimuksen mukaan lähdekielen vaikutus kielenoppimiseen voi olla positiivista (vironkielisten suomen oppimisesta esim. Kaivapalu 2005; Nissilä 2011). Lähisukukielen oppimista helpottaa, että sanastossa, muoto-opissa ja lauserakenteissa on paljon yhteneväisyyksiä. Aina samankaltaisuudet suomen ja viron välillä eivät kuitenkaan auta kielenoppijaa, vaan esimerkiksi sanastoon ja taivutusjärjestelmään yhtäläisyyttä luovat samannäköiset mutta eri merkityksiä kantavat ainekset voivat johtaa harhaan (mm. Kaivapalu 2020). Satunnaiset epätarkkuudet yksittäisissä sanoissa tai rakenteissa eivät ole merkityksellisiä toiminnallista kielitaitoa arvioitaessa. Runsaat lähdekieliset piirteet kohdekielessä voivat kuitenkin heikentää oppijan saamaa kielitaitoarviota, jos lähdekielen vaikutus heikentää tuotoksen ymmärrettävyyttä tai estää oppijaa osoittamasta kohdekielen taitoaan (ks. OPH 2011 sekä YKIn arviointikriteerit).

Oppijoiden vironkielisyys tunnistetaan usein helposti kielitaitoa arvioitaessa. Tuottamistaitojen arvioinnissa tunnistettavuutta synnytt-

tävät ennen kaikkea poikkeavat sanat ja rakennemuodot, puhumisen arvioinnissa myös ääntämisessä esiintyvä viron kielen vaikutus (Ahola 2020). Vaikka tällaiset puutteet eivät ole kielitaidon näkökulmasta suuria, ne vaikuttavat siihen, että puhuja tai kirjoittaja tunnistetaan vironkieliseksi. Tällä voi olla merkitystä arviointitilanteessa, koska ensikielen tunnistamisella on nähty olevan vaikutusta annettuihin arvioihin (esim. Carey ym. 2010). Yleensä esimerkiksi tuttu puhetapa vaikuttaa arviointiin positiivisesti, mutta sillä voi olla myös negatiivisia vaikutuksia, jos suoritusta arvioivalla tai kuulijalla on negatiivisia, stereotyyppisiä käsityksiä kielenpuhujaryhmästä.

Yleisten kielitutkintojen arvioijat suhtautuvat vironkielisiin suomen puhujiin positiivisesti: Heidän kielitaitoaan pidetään hyvänä, ja kielten yhteisten piirteiden synnyttämä tuttuus auttaa arvioinnissa. Virolaiset koetaan sukulaiskansaksi, ja lisäksi heidät yhdistetään usein ennen kaikkea länsimurretta puhuviin suomalaisiin. Tällaisilla stereotyyppisillä käsityksillä on kuitenkin myös varjopuolensa, koska niiden takia vironkielisten suomenoppijoiden kielitaidon odotetaan lähtökohtaisesti olevan hyvällä tasolla. Odotuksia lisää se, että vironkielisten suomi kuulostaa sujuvalta ja kohdekieliseltä, vaikka siinä olisikin lähdekielen vaikutusta. (Ahola 2020; Ahola & Tossavainen 2016.)

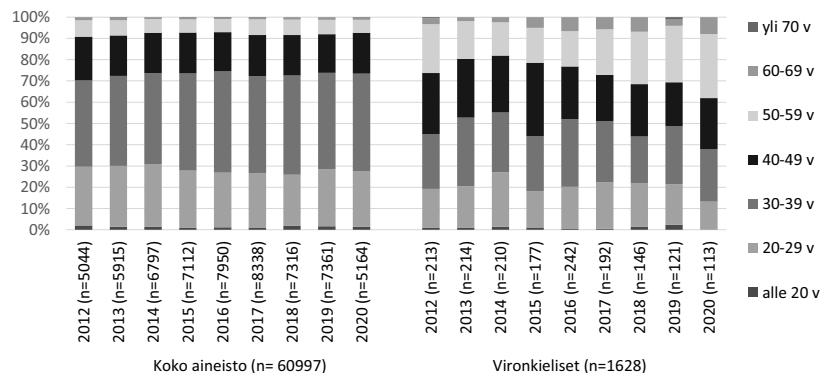
5. Tulokset

5.1. Vironkieliset osallistujat Yleisissä kielitutkinnoissa vuosina 2012–2020

Vuosina 2012–2020 suomen kielen keskitason tutkinnoissa oli yhteensä 1634 vironkielistä osallistujaa, mikä on 2,6 % kaikista osallistujista ($n = 60\,997$). Vuosittaisissa osallistujamäärissä on jonkin verran vaihtelua, mutta trendi on laskeva: vuosina 2012–2014 osallistujia oli yli 200, kun taas kolmen viimeisen tilastovuoden 2018–2020 osallistujamäärä jäi alle 150:n, vaikka tutkintoja samaan aikaan ryhdyttiin järjestämään myös Virossa (kuvio 1). Osallistujien sukupuolijakaumassa oli tarkastelujaksolla melko suurta vuosittaista vaihtelua, mutta naisten osuus

kaikista vironkielisistä osallistujista (57,9–75,5 %) oli tarkastelujakson kaikkina vuosina selvästi suurempi kuin miesten. Tasaisimmillaan miesten ja naisten osuus oli tarkastelujakson puolivälissä vuonna 2017.

Vironkieliset tutkintoihin osallistujat ovat työikäisiä aikuisia, joista osa ehkä liikkuu Suomen ja Viron välillä töiden vuoksi. Eniten osallistujia oli 30–39-vuotiaiden (27,9 %) ja 40–49-vuotiaiden (26,3 %) ikäryhmissä, mutta myös varttuneempia 50–59-vuotiaita (20,4 %) ja nuorempia 20–29-vuotiaita (19,8 %) osallistujia oli noin viidennes kaikista vironkielisistä osallistujista. Tutkintoihin osallistuneiden ikärakenteessa ei seurantajaksolla tapahtunut selkeitä muutoksia, mutta aivan viime vuosina erityisesti nuoria osallistui tutkintoihin aiempaa vähemmän, minkä vuoksi vanhempien osallistujien suhteellinen osuus kasvoi. Vuonna 2020 yli kolmannes vironkielisistä osallistujista (38,1 %) oli 50 vuotta täyttäneitä, kun heidän osuutensa vuonna 2012 oli noin neljännes (26 %). Keski-ikäisten, 40–60-vuotiaiden, osuus tutkintoon osallistujista oli huomattavasti suurempi kuin muissa kieliryhmissä. (Kuvio 1.)

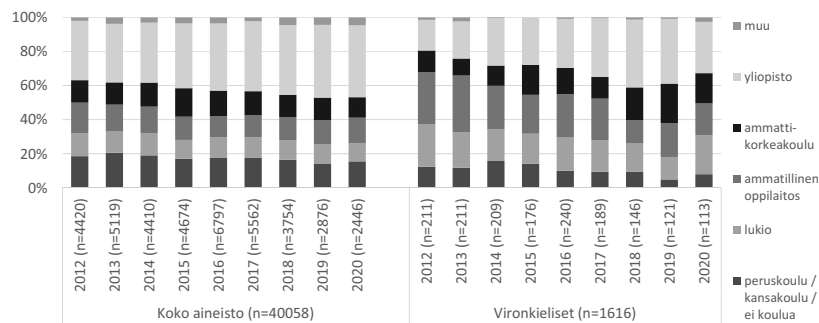

KUVIO 1. Suomen keskitason tutkinnon osallistujat ikäryhmittäin

Vuoden 2012–2014 suuren osallistujamäärän taustalla ovat todennäköisesti Viron lama-aikana 2008–2010 Suomeen muuttaneet, joilla kansalaisuuden hakemista varten tarvittava asumisaika maassa on täytynyt. Osallistujamäärän lasku taas lienee yhteydessä siihen, että muutto

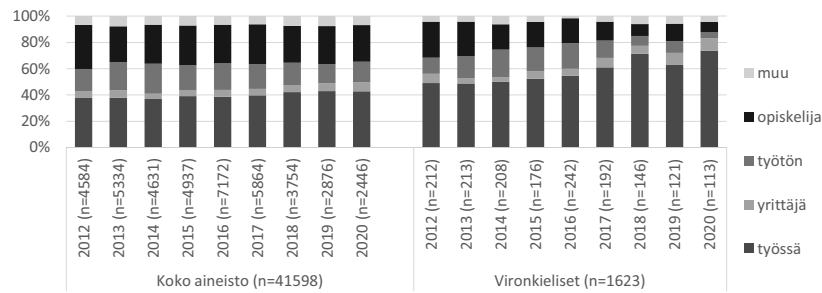
Suomeen on vähentynyt, koska Viron talous ja työllisyys ovat kasvaneeet voimakkaasti. Viime vuosina Suomeen ei niinkään ole tultu pysyvästi vaan lähinnä työskentelemään tilapäisesti. Telven (2020) tutkimuksen mukaan etenkin virolaiset miehet liikkuvat työn vuoksi kahden valtion välillä, ja vaikka tarkkoja tilastotietoja ei ole käytössä, vuonna 2013 heitä arvioitiin olevan noin 30 000.

Samalla kun nuorten osallistuminen kielitutkintoihin vähentyi, korkeasti koulutettujen ja työssä käyvien osuus tutkinnon suorittajista kasvoi. Kun vuonna 2012 yliopistotutkinnon (17,6 %) ja ammattikorkeakoulututkinnon (12,5 %) suorittaneita oli yhteensä alle kolmannes osallistujista (30,1 %), vuonna 2016 vastaava osuus oli 43,8 % ja vuonna 2020 lähes puolet (47,8 %). Vastaavasti toisen asteen tutkinnon suorittaneita osallistui tutkintoon hieman aiempaa vähemmän (kuvio 2). Verrattuna kaikkiin osallistujiin vironkielisillä oli kuitenkin harvemmin yliopistotutkinto ja useammin toisen asteen tutkinto korkeimpana suoritettuna tutkintona.

KUVIO 2. Osallistujat koulutustason mukaan

Työssä käyvien osuus osallistujista puolestaan kasvoi seurantajaksolla alle puolesta (48,6 %) kolmeen neljännekseen (73,5 %), kun taas työvoima- tai kotoutumiskoulutukseen osallistuneiden osuus väheni voimakkaasti (kuvio 3). Kokonaisuudessaan osallistujamäärät ovat kuitenkin melko pieniä ja muutokset pääosin epälineaarisia, minkä vuoksi osa vaihtelusta voi olla satunnaista.

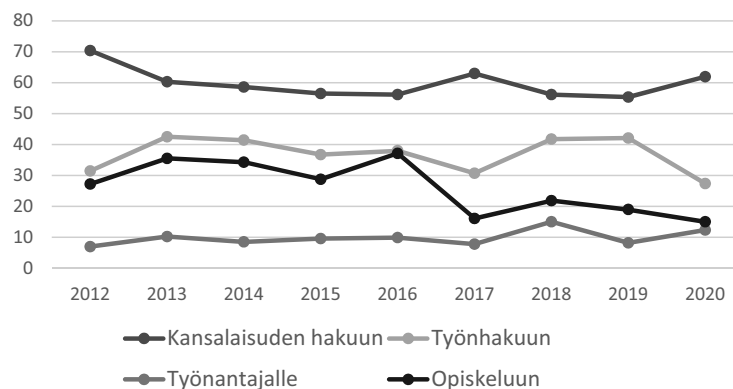
KUVIO 3. Osallistujat työllisyyden mukaan

Nuoret 20–29-vuotiaat tutkintoon osallistuneet ovat usein pyrkimässä Suomeen opiskelemaan (seurantajaksolla 44,0 % ikäryhmästä). Osa heistä on opiskellut suomea jo Virossa, ja osalla puolestaan on muutoin siteitä Suomeen ja suomalaisuuteen joko omien vanhempiensa kautta tai esimerkiksi aiemman Suomessa asumisen myötä. Esimerkiksi lapsuudessa vanhempien työn vuoksi Suomessa vietetty aika voi vaikuttaa suurempaan halukkuuteen opiskella Suomessa (Ergma 2021).

Kun monissa muissa ryhmissä osallistujamäärät ovat suomen tutkinnoissa vähentyneet, korkeakoulutettujen työssä käyvien määrä on pysynyt ennallaan. Tätä voi selittää muun muassa Suomen lääkäri- ja sairaanhoitajapula, jota on pyritty paikkaamaan ulkomaisella työvoimalla. Terveystieteiden ammattihenkilöiltä edellytetään tehtävien hoitamiseen riittävää suomen tai ruotsin kielen taitoa, joka on mahdollista osoittaa muun muassa näillä kielillä suoritetuilla yleissivistävillä opinnoilla (esim. lukion päättötodistus) tai suorittamalla Yleisten kielitutkin-
tojen keskitason tutkinto kaikissa osataidoissa vähintään taitotasolla 3 (Terveystieteidenlaki 1326/2010; Valvira 2021). Vuodesta 2012 vuoden 2017 alkupuolelle tutkintoon osallistuneista vironkielisistä lähes kolmannes (31,8 %) oli terveystieteiden ja sosiaalipalveluiden ammattilaisia, ja vuosina 2017–2020 osuus on edelleen kasvanut (35,9 %).

5.2. Kielitaitotodistus Suomen kansalaisuuden, työn ja opiskelupaikan hakemiseen

Merkittävin syy suomen kielen testiin osallistumiseen on Suomen kansalaisuuden hakemiseen tarvittavan kielitaidon osoittaminen. Seuranta-jakson aikana keskimäärin 60,2 % vironkielisistä tutkintoon osallistujista ilmoitti tarvitsevansa tutkintotodistusta kansalaisuuden hakemiseen. Muita keskeisiä tutkintoon osallistumisen syitä olivat työnhaussa (37,2 %) ja opiskelussa (27,2, %) tarvittavan kielitaidon osoittaminen sekä kielitaidon todentaminen työnantajaa varten (9,7 %). Tutkintoon osallistumisen syyt vaihtelevat jonkin verran tutkintokerroittain ja vuosittain, mutta systemaattisia muutoksia kielitaidon osoittamisen tarpeissa ei seurantajaksolla ilmene (kuvio 4).

KUVIO 4. Tutkintoon osallistumisen syyt: tarvitsen todistusta (%)
(osallistuja on voinut valita useamman kuin yhden syyn)

Vaikka vironkieliset ilmoittavat tarvitsevansa kielitodistusta Suomen kansalaisuushakemusta varten, tämä todistuksen käyttötarkoitus ei ole niin merkittävässä asemassa kuin muissa kieliryhmissä. Tässä on tosin myös tapahtunut muutoksia aikojen kuluessa: 1990-luvun alussa Suomen kansalaisuus oli tärkeä Suomessa elämisen ja asumisen

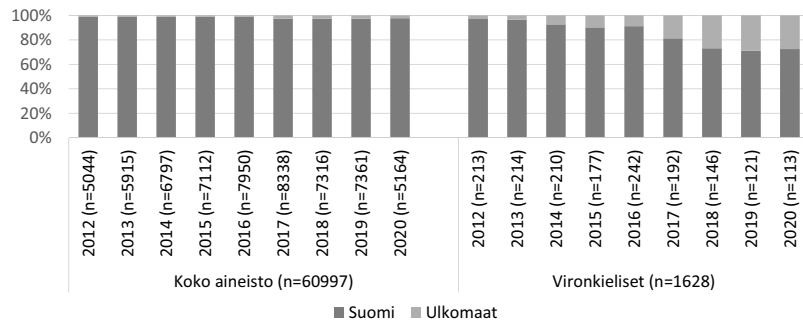
mahdollistaja, mutta Viron EU-jäsenyyden myötä kansalaisuudella ei ole enää samanlaista merkitystä. Suomessa asuvat virolaiset eivät yleensä haakaan Suomen kansalaisuutta, vaan heitä sitoo Suomeen niin sanottu epämuodollinen kansalaisuus. Suomelle ollaan lojaaleja, mikä näkyy ahkeruutena, lainkuuliaisuutena ja verovelvoitteista huolehtimisena (ks. esim. Edelman & Tervonen 2020, 36), ja samanaikaisesti siteet Viroom ja virolaisuuteen halutaan säilyttää vahvana (Pitkänen ym. 2019). Kun kotimaa on lähellä tai sieltä ei koskaan ole varsinaisesti lähdettykään, ei pysyvä kiinnittyminen yksinomaan Suomeen ole virolaisille yhtä tärkeää tai merkityksellistä kuin kauempaa tuleville maahanmuuttajille (ks. myös Pitkänen ym. 2019).

5.3. Suomenkielisessä ympäristössä vietetty aika sekä suomen kielen opiskelu ja käyttö

Tyypillisesti Yleisten kielitutkintojen suomen tutkintoon osallistunut asuu Suomessa (koko seurantajakson keskiarvo 87,4 %), mutta seurantajakson aikana Suomessa asuvien vironkielisten osuus pieni noin neljänneksellä: vuonna 2012 vielä lähes kaikki (97,7 %) vironkieliset osallistujat asuivat Suomessa (ulkomailla asuvia 2,3 %), kun vuonna 2020 ulkomailla asuvien osuus oli jo yli neljänneksen (27,4 %). (Kuvio 5.) Samalla osallistujajoukko on viime vuosina eriytynyt: yhä useampi on asunut Suomessa vain vähän aikaa tai ei lainkaan, mutta toisaalta myös pitkään – yli 10 vuotta – Suomessa asuneiden osuus tutkintoon osallistujista on kasvanut.

Osallistujien asuinpaikassa tapahtuneita muutoksia selittää ennen kaikkea se, että suomen keskitason ja ylimmän tason tutkinnot on vuodesta 2017 saakka ollut mahdollista suorittaa Suomen lisäksi myös kaksi kertaa vuodessa Tallinnassa, ja monet Virossa asuvat käyttävät myös työsyistä tätä mahdollisuutta. Tallinnassa tutkintoon osallistujista suurin osa on Suomeen etenkin terveydenhuoltoalalle töihin tulevia ammattilaisia, joille työntekijöitä Suomeen välittävät yritykset tarjoavat mahdollisuuden osallistua tutkintoon. Korkeasti koulutettujen vironkielisten

VIRONKIELISTEN OSALLISTUJIEN KIELITAITO YLEISTEN KIELITUTKINTOJEN ...

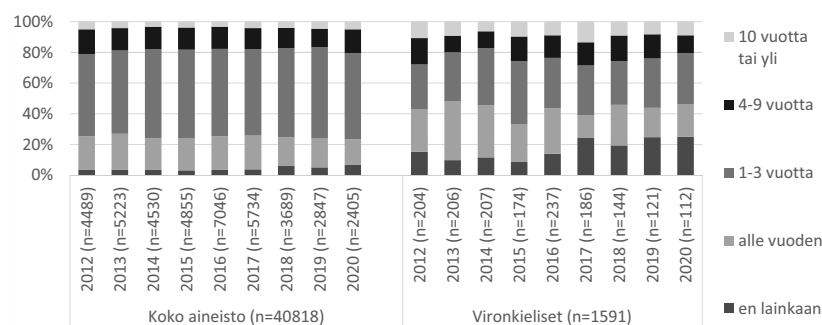

KUVIO 5. Osallistujat asuinpaikan mukaan

osuuden kasvua voi osaltaan selittää juuri terveydenhuoltoalalle ja muihin asiantuntijatehtäviin suuntaavien lisääntynyt määrä.

Suurelle osalle tutkintoon osallistuneista vironkielisistä suomi oli arjen käyttökieli. Neljä viidestä (n. 80 %) taustakyselyyn vastanneesta seurasi suomenkielistä mediaa päivittäin, ja suuri osa käytti suomea myös päivittäisten asioiden hoitamisessa (70 %) sekä puhuessaan suomenkielisten ystävien kanssa (61,5 %). Lähes puolet osallistujista (44,9 %) kertoi myös kirjoittavansa suomen kielellä päivittäin tai lähes päivittäin. Perheenjäsenten kanssa suomea puhui päivittäin noin kolmannes (35,3 %). Opiskelijoista 87 % kertoi käyttävänsä suomea opiskelussa päivittäin, työssä käyvistä puolestaan 86 % käytti suomea työssään päivittäin. Osa vastaajista käytti suomea päivittäin tai lähes päivittäin myös sosiaalisessa mediassa (38 %) tai pelatessaan verkko- ja mobiilipelejä (11,9 %).

Vironkieliset suomenoppijat osallistuivat seurantajaksolla suomen keskitason tutkintoon yleisimmin melko lyhyen suomen kielen opiskelun jälkeen (kuvio 6). Reilu neljännes osallistujista (27,1 %) kertoi opiskelleensa suomea alle vuoden ja noin kolmannes (33,2 %) vuodesta kolmeen vuoteen. Joka kahdeksas (16 %) ei ollut opiskellut suomea lainkaan. Toisaalta suurin piirtein yhtä moni osallistuja (14,3 %) kertoi opiskelleensa suomea 4–9 vuotta ja joka kymmenes (9,5 %) 10 vuotta tai enemmän.

KUVIO 6. Osallistujat suomen kielen opintojen keston mukaan

Opiskelun kestossa seurantajaksolla ilmenevät muutokset eivät ole systemaattisia, mutta viime vuosina (2017–2020) osallistujissa on ollut aiempaa enemmän niitä, jotka eivät ole opiskelleet suomea lainkaan (keskimäärin 23,3 %). Moni heistä työskenteli rakennus-, kiinteistö-, kuljetus- tai varastointialan tai teollisuuden palveluksessa ja valtaosa käytti suomea arjessaan aktiivisesti. Suomea siis opitaan monilla tavoilla, eikä hyvän suomen kielen taidon saavuttaminen tarkastellussa joukossa välttämättä edellyttänyt formaaliin kielenopetukseen osallistumista.

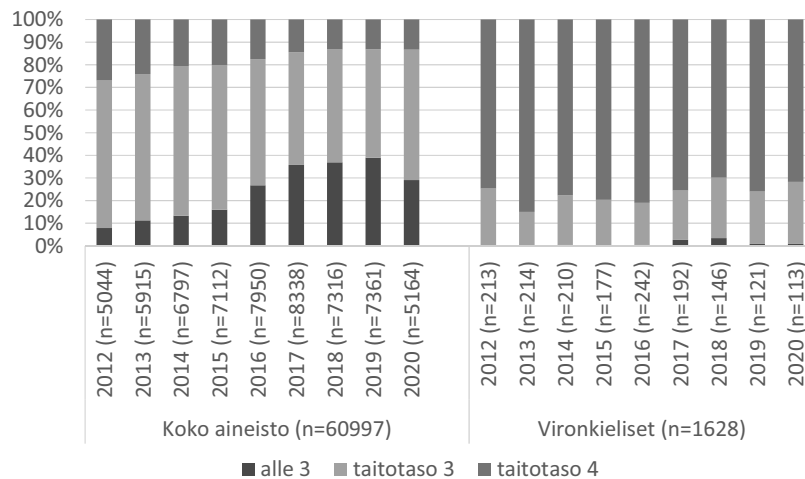
5.4. Tutkintomenestys

Tutkintoon osallistuneet vironkieliset menestyivät hyvin kaikissa tutkintoon kuuluvissa osataidoissa (tekstin ja puheen ymmärtäminen, kirjoittaminen ja puhuminen). Alle taitotason 3 (B1) jääneiden suorittajien määrä oli koko seurantajakson ajan pieni ja taitotason 4 (B2) saavuttaneiden määrä suuri erityisesti ymmärtämistaidoissa. Verrattuna muunkielisiin osallistujiin samalla aikajaksolla (2012–2020) vironkielisten suoriutuminen oli selkeästi parempaa (kuviot 7–10).

Seurantajakson alussa lähes koko vironkielisten ryhmä (99,5 % v. 2012) ja lopussakin yli 90 % heistä saavutti kansalaisuuden edellytyksenä olevan kielitaidon, kun kaikista YKIin osallistuneista keskimäärin n. 60 % ja vuonna 2020 vain noin 50 % sai todistuksen, jolla he voivat

osoittaa kielitaitonsa kansalaisuutta varten. Vironkielisten kielitaidon vahvuudesta kertoo se, että seurantajaksolla taitotason 4 (B2) heistä saavutti kirjoittamisessa vajaa puolet (46,1 %), puhumisessa (68,1 %) ja puheen ymmärtämisessä (67,1 %) kaksi kolmesta sekä tekstin ymmärtämisessä kolme neljästä (77,5 %), kun koko aineistossa vastaavat osuudet samalla tarkastelujaksolla olivat enimmillään viidenneksen (10–18 %).

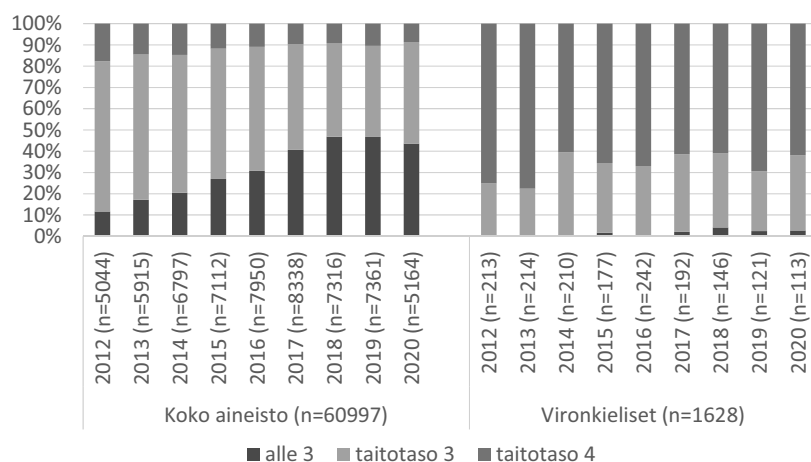
Tekstin ymmärtäminen (kuvio 7) vaikuttaa tulosten perusteella olevan vironkielisillä hyvin vahva taito. Yhtä kolmannelta lukuun ottamatta kaikki osallistujat saavuttivat siinä seurantajaksolla taitotason 4 (B2). Tekstin ymmärtämisen taidossa on eri vuosina testiin osallistuneiden välillä vain pieniä prosentuaalisia eroja.

KUVIO 7. *Tekstin ymmärtäminen*

Puheen ymmärtämisessä noin puolet osallistujista saavuttaa tason 4 (B2), mikä on hyvä tulos verrattuna muihin osallistujaryhmiin (n. 10 %). Ymmärtämisen taidoista juuri puheen ymmärtäminen on usein haastavampi, koska se vaatii oppijalta yhtäaikaaisesti monen taidon hallintaa: auditiivisten taitojen ja kielen hallinnan lisäksi muun muassa kognitiivisia taitoja sekä hyvää työmuistia (esim. Buck 2001). Puhuttu kieli on

myös luonteeltaan erilaista kuin kirjoitettu, koska puhuttuun tekstiin ei voi esimerkiksi palata samalla tavalla kuin kirjoitettuun tekstiin. Arjen vuorovaikutustilanteissa kuuntelija saa ymmärtämiseen tukea kontekstista sekä muilta puhujilta, mutta testitilanteessa tällainen tuki on tavallisesti vähäistä (myös Weir 2005).

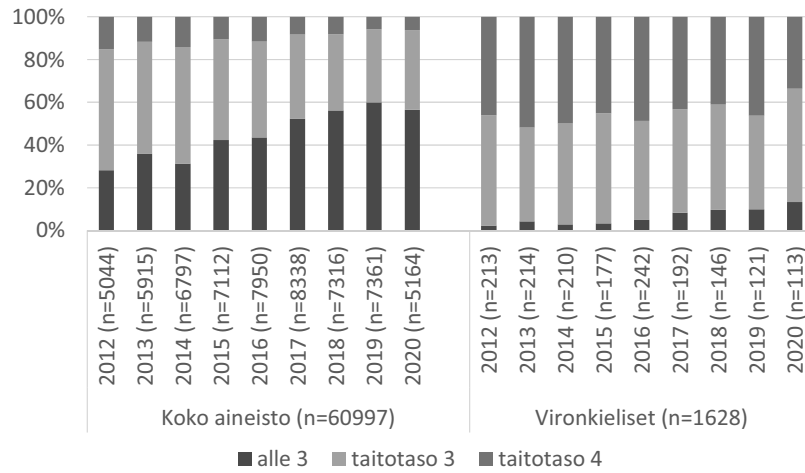

KUVIO 8. Puheen ymmärtäminen

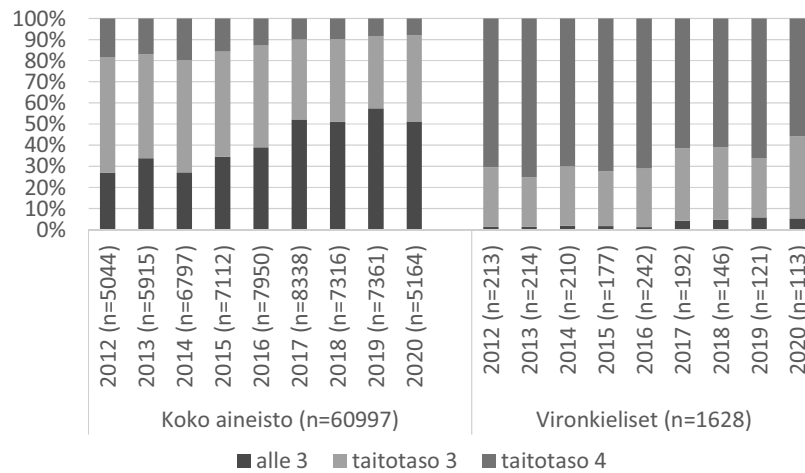
Kirjoittaminen on vironkielisten suomen oppijoiden heikoin taito (ks. kuvio 9), mutta muihin tutkintoon osallistuneisiin verrattuina vironkieliset menestyvät hyvin myös kirjoittamisessa. Vironkielisistä lähes yhdeksän osallistujaa kymmenestä saavutti vuonna 2020 vähintään taitotason 3, ja kolmannes osallistujista myös taitotason 4. Muunkielisistä sen sijaan yli puolet (n. 57 %) ei saavuttanut keskitasolle asetettuja kriteereitä, ja taitotason 4 saavutti ainoastaan 6 % osallistujista.

Vaikka tulokset näyttävät hyviltä, on kuitenkin havaittavissa, että kirjoittamisen taito vironkielisten keskuudessa on heikentynyt viimeisen 9 vuoden aikana. Sekä taitotason 4 että taitotason 3 alapuolelle jäävien osuus on kasvanut 10 prosenttiyksiköllä.

VIRONKIELISTEN OSALLISTUJIEN KIELITAITO YLEISTEN KIELITUTKINTOJEN ...

KUVIO 9. Kirjoittaminen

KUVIO 10. Puhuminen

Puhumisen osakokeesta saadut tulokset kertovat hyvin vahvasta suomen kielen hallinnasta. Vaikka siinäkin suunta on samankaltainen kuin kirjoittamisessa, vaihtelut vuosien myötä eivät ole yhtä voimakkaita. Vuoden 2016 jälkeen suoritustaso kuitenkin laskee selvästi. Yksi mahdollinen selittävä tekijä on se, että vuodesta 2017 alkaen tutkintoon osallistuneista noin neljännes oli Virossa asuvia, kun ennen vuotta 2016 tutkintoon osallistuneista vain noin 6 % ilmoitti asuvansa Virossa.

Havainnot eri osataitojen suhteellisesta vaikeudesta vastaavat Yleisen kielitutkintojen tyypillisiä tuloksia, ja tuottamistaitojen – erityisesti kirjoittamisen – tiedetään yleisemminkin kehittyvän ymmärtämistäitoja hitaammin. CLIL-opetukseen liittyvissä tutkimuksissa (esim. Jarvis & Pavlenko 2008) on myös havaittu, että ensikieli vaikuttaa ennen kaikkea ymmärtämisen taitoihin. Tätä taustaa vasten tulokset ovat odotuksenmukaisia.

5.5. Kielitaidon tasoon yhteydessä olevat tekijät

5.5.1. Tutkintoon osallistumisen syyt

Suurin osa aineistomme vironkielisistä kertoi tarvitsevänsä kielitaitotodistusta kansalaisuuden hakemisessa tarvittavan kielitaidon osoittamiseen, minkä lisäksi moni ilmoitti myös käyttävänsä todistusta työn tai opiskelupaikan hakemiseen tai osoittaakseen kielitaitonsa työantajalle. Kansalaisuuden hakemiseen vaaditaan Suomessa samantasoista kielitaitoa kuin monilla aloilla työskentelyyn ja opiskeluunkin, joten saavutetun kielitaidon tason ei odotettu riippuvan tutkintoon osallistumisen syystä.

Vastoin ennakko-oletusta tilastollisen analyysin perusteella saavutetun kielitaitotason ja tutkintoon osallistumisen syyn välillä on kuitenkin (osittaista) riippuvuutta. Seuraavaan luettelmaan on koottu tilastollisesti merkitsevät tulokset ja luotelman alle näitä koskeva pohdinta.

- Kansalaisuutta hakevilla
 - kirjoittamisen taito on muita heikompi ja jää alle taitotason 3 todennäköisemmin kuin muun syyn vuoksi tutkintoon osallistuneilla vironkielisillä;

- tekstin ymmärtämisen taito on saavuttanut taitotason 3 yhtä usein kuin muilla mutta jäänyt useammin alle taitotason 4;
- puhumisen taito on vahvempi kuin muilla: taitotason 4 saavuttaneiden osuus on heillä suurempi.
- Todistusta työnhakuun tarvitsevat
 - ovat muista syistä tutkintoon osallistuvia vironkielisiä todennäköisemmin saavuttaneet kirjoittamisessa vähintään taitotason 3;
 - ovat muita harvemmin saavuttaneet puhumisessa taitotason 4.

Osataidoista kirjoittaminen on suomen oppijoille yleensä vaikein ja eniten opiskelua vaativa (Tarnanen ym. 2010). Kansalaisuuden hakijoissa on muita ryhmiä enemmän (23,2 %) niitä, jotka eivät ole opiskelleet suomea, jolloin heillä voi olla niukasti kokemusta tekstitaitojen tai ainakin tutkinnon edellyttämien tekstilajien harjoittelusta erityisesti suomen kielellä. Tämä voi selittää taitoprofilien epätasaisuutta: Puhumisen taito on kehittynyt kirjoittamista nopeammin, ja puhumisessa taitotason 4 saavuttaneita (n = 409) on noin neljännes enemmän kuin kirjoittamisessa (n = 305). Myös kirjoitetun tekstin ymmärtämisessä kansalaisuuden hakijat ovat muita harvemmin saavuttaneet taitotason 4. Kansalaisuuden hakemisessa riittävän kielitaidon voi osoittaa erilaisilla taitoyhdistelmillä, eikä esimerkiksi juuri kirjoittamisen taito ole vaatimuksena kaikissa yhdistelmissä (Migri 2021). Siten tietyn kirjoittamisen taitotason saavuttaminen ei myöskään ole hakijalle välttämätön, jos kielitaito on muissa osataidoissa vahva. Lisäksi kansalaisuuden hakijalla on usein tarve osallistua tutkintoon mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jolloin kirjoitustaito ei ole ehtinyt kehittyä riittävästi tai sitä ei ole koettu yhtä tärkeäksi taidoksi kuin muita (Ahola & Lammervo 2013). Heikompiä kirjoittamisen tuloksia voi selittää myös se, että kirjoittamisen suorituksista YKI-arvioijien on helpompi havainnoida kohdekielestä poikkeavia muotoja ja sanoja kuin puhumisen tuotoksista.

Opiskelua ja työtä haettaessa kirjoitustaidon välitön merkitys puolestaan on hakijalle suurempi: opiskelupaikan saanti voi esimerkiksi

edellyttää vähintään taitotason 3 tai 4 saavuttamista kaikissa osataidoissa. Opiskelupaikkaa ja työtä hakevien joukossa vaikuttaa olevan muita ryhmiä enemmän niitä, jotka jo ovat tarvinneet kirjoitustaitoa joko aiemmissa opinnoissaan tai työssään sekä ehtineet jo ennen tutkintoon osallistumista kehittää taitoja pidemmälle. Lisäksi todistusta työnhakuun tarvitsevat ovat muita useammin saavuttaneet puheen ymmärtämisessä vähintään taitotason 3, mutta toisaalta muita harvemmin puhumisessa taitotason 4. Heillä kielitaitoprofiili onkin tyyppillisesti tasaisempi kuin muilla.

5.5.2. Ikä

Aineistossamme tutkintoon osallistujan ikä on yhteydessä saavutettuun kielitaitotasoon. Yhteys saavutettuun kielitaitotasoon ei kuitenkaan ole lineaarinen. Työikäisillä 30–39-vuotiailla oli seurantajaksolla paras suomen kielen taito sekä puhumisessa, kirjoittamisessa että ymmärtämistäidoissa, ja lähes yhtä hyvät taidot oli myös hieman heitä nuoremmilla (20–29-vuotiailla) sekä vanhemmilla (40–49-vuotiailla). Sen sijaan alle 20-vuotiaissa ja 50 vuotta täyttäneissä oli suhteessa enemmän taitotason 3 alle jääneitä sekä vähemmän tason 4 saavuttaneita.

Keski-ikäisten muita ikäluokkia vahvempaa suomen taitoa selittävät useat yksilölliset ja yhteiskunnalliset tekijät (ks. myös esim. Simmul 2017; Tender & Soosaar 2020). Virossa suomen kielen kouluopetuksen huippuaika peruskouluissa, lukioissa ja ammattikouluissa ajoittui 1990-luvulle (Kaivapalu 2020). Nyt nämä koululaiset ovat noin 35–45-vuotiaita. Myöhemmin suomen kielen asema opiskeltavana kielinä on heikentynyt, mikä on näkynyt myös esimerkiksi korkeakouluopetuksen vähenemisenä. Opetussuunnitelmaudistuksen (2011) myötä suomen opetus kouluissa on kuitenkin taas nousussa (Kaivapalu 2020), mikä voi ainakin alueellisesti vankistaa suomen kielen asemaa myös nuorimpien ikäluokkien käyttökielenä. Nykyisille keski-ikäisille erityisesti suomenkielinen televisio oli 1970–1980-luvulla ikkuna maailmaan (Tender & Soosaar 2017), ja nykyäänkin aineistomme

nuoret sekä nuoret aikuiset käyttävät suomea aktiivisesti juuri mediaa seuraamalla.

Erityisesti 50 vuotta täyttäneissä oli niitä, joilla kirjoittaminen jäi alle taitotason 3, mutta he menestyivät huonoimmin myös puhumisessa kaikkein nuorimpien osallistujien ohella. Seurantajakson aikana kielitaidon tasossa tapahtuneet muutokset vaikuttavat samansuuntaisilta kaikissa ikäryhmissä: taitotaso on yleisesti laskenut kaikissa osataidoissa. Osallistujamäärät ikäryhmissä ovat kuitenkin osin hyvin pieniä ja satunnainenkin vaihtelu voi heilauttaa suoritusprosentteja. Varsinkin alle 20-vuotiaiden ja 60 vuotta täyttäneiden ikäryhmissä osallistujien kokonaismäärät olivat seurantajaksolla niin pieniä, että tulosten perusteella ei voida tehdä voimakkaita yleistyksiä.

5.5.3. Kotipaikka

Osallistujan kotipaikan yhteyttä saavutettuun kielitaidon tasoon tarkasteltiin vertaamalla Suomessa ja ulkomailla asuvien tutkintomenestystä kussakin osataidossa. Tulokset osoittavat, että kotipaikka ei tarkastelujaksolla ollut yhteydessä puheen ja tekstin ymmärtämisen eikä kirjoittamisen taitotasoon. Suomessa asuvat kuitenkin menestyivät ulkomailla asuvia paremmin puhumisen osakokeessa. Noin kaksi kolmesta (69,8 %) Suomessa asuvasta saavutti puhumisessa taitotason 4, kun vastaava osuus ulkomailla, pääosin Virossa, asuvilla oli hieman yli puolet (53,9 %). Suomessa asuvissa myös taitotason 3 alle jääviä oli vähemmän. Suomenkielisessä ympäristössä vietetty aika näyttää aineistomme perusteella olevan vironkielisille suomenoppijoille merkityksellisempi puhumisen taidon kuin kirjoittamisen tai ymmärtämistaitojen kehittymisen kannalta.

Työperäistä maahanmuuttoa Virossa Suomeen tutkinut Helander (2020) havaitsi monien virolaisten kokeneen Suomessa (erityisesti) alkuaikoina ongelmia kielen kanssa. Tuloksia arvioitaessa on hyvä ottaa huomioon, että keskitason tutkintoihin ei osallistuta kielenoppimisen alkuvaiheessa eikä aineistomme siksi välttämättä tavoita Suomessa vain

vähän aikaa asuneita tai työskennelleitä. Virossa asuvat menestyivät tarkastelemissamme tutkinnoissa puhumisen osakoetta lukuun ottamatta kuitenkin yhtä hyvin tai jopa paremmin kuin Suomessa asuvat. Tämä voi viitata joko Virossa asuvien suureen liikkuvuuteen Suomen ja Viron rajojen yli tai siihen, että asuinpaikan sijaan muut tekijät, kuten kielenkäytön monipuolisuus ja taajuus sekä osallisuus erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, ovat kielitaidon kehittymisen kannalta Suomessa asumista tärkeämpiä.

5.5.4. Koulutus

Korkea koulutus on yhteydessä parempaan saavutettuun kielitaitotasoon kirjoittamisen sekä puheen ja tekstin ymmärtämisen taidoissa. Erytisesti yliopistotutkinnon suorittaneet ovat menestyneet tutkinnoissa keskimääräistä paremmin ja toisaalta vain peruskoulun sekä ammatillisen koulutuksen suorittaneet keskimääräistä huonommin. Yhteys on näiden taitojen osalta tilastollisesti merkitsevä mutta selitysvoima heikko: koulutustaso selittää tutkintomenestyksestä kussakin osataidossa alle 10 %. Koulutustaustan ja puhumisen taidon välillä sen sijaan ei ilmene tilastollisesti merkitsevää yhteyttä.

5.5.5. Kieliopinnot

Tutkitussa aineistossa suomen kielen opiskelun keston (vuosina) ja saavutetun kielitaidon tason välillä ei ilmene yksiselitteistä lineaarista riippuvuutta. Tulosta voi selittää suomen kielen oppimisen tapojen moninaisuus – formaalin kielikoulutuksen lisäksi tai sijaan monet muut kielenoppimisen tavat ovat olleet tutkintoon osallistuvilla merkityksellisiä tapoja oppia kieltä. On myös mahdollista, että osallistujat ovat tulkinneet tutkintokielen opiskelua koskevaa taustakyselyn kohtaa keskenään eri tavoin. Aineiston lähempi tarkastelu osoittaa, että hyvin lyhyen aikaa (alle vuoden) suomea opiskelleiden lisäksi pisimpään (10 vuotta tai enemmän) opiskelleiden joukossa on verrattain paljon niitä, jotka

ovat jääneet kirjoittamisen taidossa alle taitotason 3. Tendenssi on sama koko tarkastelujakson ajan. Toisaalta sekä suomea pitkään opiskelleissa että niissä, jotka eivät ole opiskelleet suomea lainkaan, on myös korkean kielitaitotason saavuttaneita.

5.5.6. Muut osataidot

Yksilön kielitaitoprofiili on tavallisesti hieman epätasainen. Jos esimerkiksi ensisijaisena oppimisympäristönä on puhevuorovaikutus, silloin myös puhumisen ja puheen ymmärtämisen taidot kehittyvät kirjoittamisen ja lukemisen taitoja nopeammin. Myös vironkielisten suomenoppijoiden aineistossa eri osataitojen kehittämisessä oli eroja (ks. lukua 5.4.). Kielitaito kehittyy aina silti kokonaisvaltaisesti, ja suuret erot erityisesti ymmärtämistaitojen välillä ovat harvinaisia, jos kielenoppija ylipäätään on saavuttanut riittävän teknisen lukutaidon.

Seurantajaksolla ymmärtämistaitojen välinen yhteys oli vironkielillä oppijoilla voimakkain ($r = 0,693$, $p < 0,001$), mikä vastaa kielenoppimisen tyypillistä kulkua. Myös kaikkien muiden osataitojen väliset korrelaatiot olivat samaa suuruusluokkaa ($r = 0,616$ – $0,677$) ja yhteydet tilastollisesti erittäin merkitseviä. Ymmärtämistaidot selittivät toistensa vaihtelusta lähes puolet (48,0 %) ja kaikki muutkin taidot toisistaan noin 40 %.

5.5.7. Työllisyys

Tutkintohetken työllisyystilanteen ja tutkintomenestyksen välillä ei ilmennyt selkeää, kaikkia osataitoja koskevaa tai yhden ryhmän sisällä yksiselitteistä yhteyttä. Niin työssä käyvät, yrittäjät, opiskelijat, työttömät kuin ryhmään ”muut” (mm. kotivanhemmat ja eläkeläiset) kuuluvat osallistujat menestyivät hyvin erityisesti tekstin ja puheen ymmärtämisen osakokeissa. Tekstin ymmärtämisessä keskimäärin 69,9–78,5 %, puheen ymmärtämisessä 62,6–69,3 % kunkin ryhmän osallistujista saavutti tarkastelujakson aikana kielitaitotason 4.

Myös puhumisessa kaikkien ryhmien osallistujista vähintään puolet saavutti taitotason 4, ja alle taitotason 3 jääneiden osuus oli pieni (2,0–3,3 %). Työssä käyvillä (73,5 %) ja yrittäjillä (69,0 %) puhumisen taito oli kuitenkin hieman muita ryhmiä useammin jo taitotasolla 4, kun taas opiskelijoissa (55,8 %) ja työttömissä (62,0 %) taitotason 4 saavuttaneita oli vähemmän. Kirjoittamisen osakokeessa työssä käyvät ja ryhmän muut osallistajat saavuttivat muita useammin taitotason 4. Näissä ryhmissä ryhmän sisäinen hajonta kirjoitustaidon tasossa oli kuitenkin suurinta, ja myös taitotason 3 alle jääneitä oli hieman enemmän kuin muissa ryhmissä. Tuloksia mahdollisesti selittäviä tekijöitä on useita. Iän tiedetään vaikuttavan sekä työllisyystilanteeseen että saavutettuun kieli-taitotasoon, ja lisäksi työssä käyvillä ja yrittäjillä voi olla enemmän erityisesti monipuolista puhumisen taitoa vaativia ja kehittäviä tilanteita.

5.5.8. Suomen kielen käyttö

Aktiivisesta suomen kielen käyttämisestä oli tutkintoon osallistujille etua. Perheen tai ystävien kanssa suomea päivittäin puhuneet sekä suomea muutoin aktiivisesti käyttäneet osallistajat saavuttivat muita useammin taitotason 4 ja jäivät muita harvemmin taitotason 3 alle. Kaikki ryhmien väliset erot eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä (taulukko 1). Esimerkiksi suomen kielellä asioinnin useus oli tutkitussa ryhmässä yhteydessä vahvoihin puhumisen ja puheen ymmärtämisen taitoihin mutta ei tekstin ymmärtämisen taitoon. Tätä saattaa selittää se, että kyselyssä ”asiointi” miellettiin ensisijaisesti puhevuorovaikutusta sisältäviksi tilanteiksi. Erityisesti median aktiivinen seuraaminen ja suomenkielisten lehtien lukeminen näyttivät kehittävänsä myös tekstin ymmärtämisen ja kirjoittamisen taitoa, pelaaminen suomeksi puolestaan etenkin puhumisen ja tekstin ymmärtämisen taitoja. Toisaalta mikään yksittäinen kielenkäyttöön liittyvä tekijä ei tutkitussa ryhmässä ollut edellytys hyvälle tutkintomenestykselle.

TAULUKKO 1. Suomen kielen käytön yhteys tutkintomenestykseen 2012–2020

	x²	df	p
Suomen puhuminen perheenjäsenten kanssa (n = 1568)			
puhuminen	34,447	6	< 0,001***
puheen ymmärtäminen	13,674	6	0,034
kirjoittaminen	9,884	6	0,130
tekstin ymmärtäminen	10,036	6	0,123
Suomen puhuminen ystävien kanssa (n = 1605)			
puhuminen	58,950	6	< 0,001***
puheen ymmärtäminen	16,666	6	0,011*
kirjoittaminen	14,098	6	0,029*
tekstin ymmärtäminen	9,108	6	0,168
Suomenkielisten lehtien lukeminen (n = 1606)			
puhuminen	97,721	6	< 0,001***
puheen ymmärtäminen	51,142	6	< 0,001***
kirjoittaminen	50,974	6	< 0,001***
tekstin ymmärtäminen	68,625	6	< 0,001***
Suomenkielisen median seuraaminen (n = 1609)			
puhuminen	39,155	6	< 0,001***
puheen ymmärtäminen	26,191	6	< 0,001***
kirjoittaminen	17,053	6	0,032*
tekstin ymmärtäminen	44,895	6	< 0,001***
Asioiden hoitaminen suomen kielellä (n = 1603)			
puhuminen	74,378	6	< 0,001***
puheen ymmärtäminen	25,052	6	< 0,001***
kirjoittaminen	16,371	6	0,012*
tekstin ymmärtäminen	6,647	6	0,355
Sosiaalisen median käyttäminen suomen kielellä (n = 413)			
puhuminen	16,457	8	0,036*
puheen ymmärtäminen	12,499	6	0,130

	x²	df	p
kirjoittaminen	9,481	8	0,303
tekstin ymmärtäminen	11,158	8	0,193
Suomen käyttäminen pelaamisessa (verkko- ja mobiilipelit, n = 411)			
puhuminen	13,645	8	0,091
puheen ymmärtäminen	23,443	6	0,003**
kirjoittaminen	10,186	8	0,252
tekstin ymmärtäminen	21,651	8	0,006**

Tähtisymboleilla on merkitty tilastollisessa tutkimuksessa tyypillisiä merkitsevyyksiä (p < 0,001***, p < 0,01**, p < 0,05*).

Oppijoilla on usein kielitaidossa erilaisia vahvuuksia, jotka ovat yhteydessä tapoihin käyttää kieltä. Paljon suullista kielitaitoa käyttävä yleensä hallitsee puhumisen paremmin kuin sellainen, joka ei juurikaan käytä kieltä puhevuorovaikutuksessa. Aineistomme kuitenkin osoittaa, että esimerkiksi suomeksi lukemisesta ja suomenkielisen median aktiivisesta seuraamisesta on tutkitussa ryhmässä ollut etua kaikkien osataitojen kehittämisessä.

5. Lopuksi

Vironkielisiä on osallistunut suomen keskitason tutkintoon vuosittain noin 200, mutta viime vuosina osallistujamäärä on vähentynyt. Erityisesti nuorten aikuisten osallistuminen tutkintoon väheni ja varttuneiden keski-ikäisten sekä työssä käyvien osuus kasvoi tarkastelujaksolla vuosina 2012–2020. Naisten osuus osallistujista oli koko tarkastelujakson ajan selvästi miehiä suurempi. Tyypillinen tutkintoon osallistuja oli opiskellut suomea melko lyhyen aikaa mutta asui Suomessa, vaikkakin Virossa asuvien osuus lisääntyi tarkastelujaksolla selvästi. Keskeisin tutkintoon osallistumisen syy oli suomen kansalaisuuden hakeminen (n. 60 %), mutta kielitaitotodistusta tarvittiin usein myös työn (n. 37 %) sekä opiskelupaikan hakuun (n. 27 %).

Tutkinto- ja taustatietojen valossa vironkieliset oppivat suomea ja saavuttavat itsenäisen kielenkäyttäjän taitotason muunkielisiä tutkintoon osallistuneita nopeammin. Useimmat vironkieliset osallistujat hallitsivat tarkastelujaksolla hyvin kaikki neljä arvioitua osataittoa. Merkittävä piirre on se, että vironkieliset saavuttavat muita oppijaryhmiä useammin taitotason 4 (B2) ja että niiden oppijoiden määrä on hyvin vähäinen, jotka eivät saavuta keskitason taitotasoa 3 (B1). Heidän kielitaitonsa suurin vahvuus oli kuitenkin ymmärtäminen ja etenkin tekstin ymmärtäminen, jossa käytännössä kaikki vironkieliset osallistujat saavuttivat vähintään taitotason 3. Vaikka yksilöillä oli muun muassa koulutustaustaan ja asuinpaikkaan sekä kielenkäyttötottumuksiin liittyviä erilaisia vahvuuksia kielen eri osataidoissa, kunkin osataidon hallinta korreloi odotetusti ja melko voimakkaasti muiden taitojen kanssa ($r = 0,616-0,693$). Kielitaidon eri osa-alueet kehittyivät siis tyypillisesti hieman eri tahtiin mutta eivät toisistaan riippumatta.

Vironkielisistä osallistujista työikäiset saavuttivat tutkinnoissa parhaat tulokset kaikissa osataidoissa. Korkea koulutus oli yhteydessä etenkin kirjoittamisen ja ymmärtämistaitojen hyvään hallintaan, kun taas puhumisen vahvaa taitoa selittivät kielenkäyttökonteksteihin liittyvät tekijät, kuten työssä käynti sekä suomen puhumisen taajuus. Median aktiivinen seuraaminen ja suomenkielisten lehtien lukeminen näyttävät kehittäneen erityisesti tekstin ymmärtämisen ja kirjoittamisen taitoa, pelaaminen suomeksi puolestaan puheen ja tekstin ymmärtämisen taitoja. Suomen opiskelun keston ja tutkintomenestyksen välillä ei sen sijaan havaittu yksiselitteistä riippuvuutta. Lukuisilla tekijöillä vaikuttaakin olevan vaikutusta vironkielisten suomen kielen taidon kehittymiseen; esimerkiksi sekä suomen kielen formaali että itsenäinen opiskelu ja Suomessa asuminen tukevat mutta eivät takaa suomen oppimista tietyssä rytmissä tai tietylle taitotasolle. Merkitystä on myös sillä, mihin suomen oppija kieltä tarvitsee; esimerkiksi työssä käyvillä on eroja paitsi saavutetussa kielitaitoprofilissa myös siinä, millaisille taidoille työssä on tarvetta.

Tulokset ovat odotuksenmukaisia, sillä ensikielen tiedetään olevan yhteydessä uuden kielen oppimiseen ja käyttöön (esim. Schepens ym.

2020). Suomen ja viron yhteiset kieliopilliset ja leksikaaliset piirteet muodostavat pohjan näiden kielten puhujien keskinäiselle vuorovaikutukselle ja tukevat sekä kieliresurssien yhdistämistä että naapurikielen omaksumista (Grünthal ym. 2018). Lähikielisyys vaikuttaa positiivisesti erityisesti ymmärtämisen taitoihin, mutta ensikielestä riippumatta usein ymmärtämisen taidot myös kehittyvät tuottamisen taitoja nopeammin: ymmärrämme usein enemmän kuin osaamme tuottaa. Tulokset vahvistavat aikaisemman tutkimuksen havaintoja siitä, että myös vironkielisille suomenoppijoille lähikielisydestä on eniten etua juuri ymmärtämistaitojen kehittämisessä (Kaivapalu 2005).

Tuloksia ja osallistujien taustatietoja vertaamalla voidaan päätellä, että vironkieliset pystyvät varsinkin puheen ja tekstin ymmärtämisen taidoissa hyödyntämään aiempaa osaamistaan myös opiskelematta tai käyttämättä suomea aktiivisesti. Tätä selittää paitsi suomen ja viron sukukielisyys myös läheinen kulttuuri ja testiin osallistuneiden koulutustausta. Vironkieliset osallistujat ovat usein varsin koulutettuja verrattuna moniin muihin oppijaryhmiin ja heillä on sitä kautta myös maailmantietoa ja kokemusta testeistä. Vaikka laadukkaassa kielitaidon arvioinnissa pyritään tasa-arvoisuuteen huomioimalla erilaiset osallistujat, testiarvioinnissa myös aiemmasta testikokemuksesta, tekstitaidoista ja maailmantiedosta on osallistujalle hyötyä. Lisäksi vironkieliset vaikuttavat olevan taitavia arvioimaan, milloin omat taidot riittävät tutkinnon menestyksekkääseen suorittamiseen (ks. myös Ahola & Tossavainen 2016). Testiin osallistutaan harvoin liian aikaisin.

Testitekniisiä taitoja ja testiviisautta (*testwiseness*) pidetään varsin keskeisenä tekijänä testissä menestymisille (esim. Winke & Lim 2017), tosin tästä on myös tutkijoiden keskuudessa vastakkaisia näkemyksiä (Hsu ym. 2008). Testitekniisten taitojen merkitystä testimenestykselle on usein vaikea todistaa, mutta taidot ja arviointitilanteisiin liittyvät kokemukset vähintäänkin vähentävät testitilanteeseen liittyviä pelkoja jännitystiloja. Viro edustaa Suomen tapaan yhteiskuntaa, jossa kouluihin ja oppilaitoksiin kuuluu testauskulttuuri (mm. kansalliset testit, näyttötutkinnot ja opiskeluun liittyvät kokeet ja testit). Vironkielisten

testituloksia ja taustatietoja tarkasteltaessa voidaan tehdä päätelmiä siitä, että kielisukulaisuuden lisäksi myös testikokemuksesta on heille hyötyä. Tämä johtuu siitä, että heidän useat muut taustamuuttujansa, esimerkiksi koulutustaso ja ikä, tukevat testikokemusta.

Testikokemuksesta todistaa myös se, että Yleisten kielitutkintojen arvioijien mukaan vironkieliset harvoin ymmärtävät tehtävien ohjeet väärin tai epäonnistuvat testisuorituksessaan väärinymmärrysten tai ylipäänsä väärin toimimisen takia. Samankaltainen kulttuuri ja ajattelutapa auttaa ymmärtämään ja tulkitsemaan tehtävien sisällöt tehtävänannon mukaisesti ja myös tuottamaan suorituksissa sellaisia sisältöjä, joita tuotoksia arvioivien on helppo seurata ja ymmärtää. (Ahola & Tossavainen 2016.) Vahva suoriutuminen saattaa kertoa siitäkin, että vironkielisillä paine kielitaidon nopeaan osoittamiseen esimerkiksi kansalaisuuden hakemisen yhteydessä ei ole yhtä suuri kuin joillakin muilla ryhmillä. High stakes -arvioinnilla ei naapurimaan kansalaisille välttämättä ole yhtä suurta henkilökohtaista merkitystä kuin kauempaa tulleilla, jotka useammin haluavat jäädä Suomeen pysyvästi (ks. myös Pitkänen ym. 2019).

Lisäksi vironkieliset käyttävät suomea enemmän kuin muut osallistujat keskimäärin. Vironkielisten kielen oppimista edesauttaa myös se, että heidän vaikuttaa olevan helpompi samaistua suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan kuin monen muun maahanmuuttajaryhmän (Edelman & Tervonen 2020). Suomen kielen taito parantaa virolaisten kilpailukykyä työmarkkinoilla ja tuo mahdollisuuksia paremmin sulautua suomalaisten joukkoon.

Korkeasta saavutetusta kielitaitotasosta huolimatta vironkielisten tulokset Yleisissä kielitutkinnoissa ovat jonkin verran heikentyneet viime vuosina, ja kirjoittamisen osakokeessa alle taitotason 3 jääneiden suoritusten osuus kasvoi selvästi. Vaikka tutkintojen laajentaminen Tallinnaan osuu samalle ajanjaksolle, tätä ei voida selkeästi esittää muutoksen syyksi, sillä ulkomailla asuvat vironkieliset saavuttivat kirjoittamisen taidossa seurantajaksolla keskimäärin jopa Suomessa asuvia paremman tutkintotuloksen. Toisaalta tämäkin tutkimus osoittaa, että

kohdekielisessä ympäristössä vietetty aika tukee erityisesti puhumisen taidon kehittymistä.

Vironkielisillä siirtymä suomenkieliseen työ- tai opiskeluympäristöön on usein kauempaa tulevia sujuvampi (esim. Paananen 2005). Monilla on jo ennen Suomeen tuloa auttava kielitaito, joka on Suomessa täydentänyt käytännön kautta, esimerkiksi työssä, ilman varsinaista kielikoulutusta. (Ks. myös Kiljunen 2012; Vanala 2012.) Suomeen pysyvästi muuttaneilla vahva kielitaito on vironkielisilläkin merkittävä uuteen kotimaahan sopeutumista tukeva tekijä (Jasinskaja-Lahti 2008). Ammattiryhmistä erityisesti terveydenhuollon ja sosiaalialan ammattilaisten suhteellinen osuus kasvoi seurantajakson aikana. Osuuden muutoksiin luonnollisesti vaikuttavat myös heilahtelut tutkintoon muista syistä osallistuneiden vironkielisten määrässä, ja on muistettava, että mahdollisia kielitaidon osoittamisen tapoja on useita. Siksi kasvun perusteella ei voi tehdä suoria päätelmiä esimerkiksi näiden alojen ammattilaisten määrästä Suomessa tai Yleisten kielitutkintojen roolista suhteessa muihin riittävän kielitaidon osoittamisen tapoihin. Näyttää kuitenkin siltä, että monille vironkielisille osallistujille Yleiset kielitutkinnot toimivat eräänlaisena terveydenhuollon porttikokeena.

Seurantajaksolla on nähtävissä suomen opiskelun notkahdus: osallistujamäärä on pienentynyt ja erityisesti nuorten aikuisten osallistuminen tutkintoon vähentynyt. Sekä Suomen että Viron yhteiskunnallinen tilanne vaikuttavat tutkintojen osallistujaprofiliin ja tutkintomenestykseen. Esimerkiksi kieliin liittyvät asenteet ja suomen opetuksen asema Virossa sekä työmarkkinoiden vetovoimatekijät vaikuttavat niin suomen opiskeluun ja kielitaidon kehittymiseen kuin tarpeisiin osallistua kielitaidon testaukseen. Kielisillan ylläpitäminen on tärkeää, sillä jatkossakin tarvitaan viro-suomi-osaajia sekä Suomessa että Virossa. Näyttää siltä, että erityisesti vahva kirjoitustaito edellyttää myös vironkielisiltä opintoja, joiden mahdollistamisessa suomen opetuksen järjestämisellä myös Virossa on ollut tärkeä rooli.

Lähteet

- Ahola, Sari 2020. Sujuvaa mutta viron kielen vaikutusta: Yleisten kielitutkintojen arvioijien käsityksiä vironkielisten suomenoppijoiden suullisesta taidosta [‘Fluent but influenced by Estonian: Rater perceptions of the spoken Finnish skills of L1 Estonian speakers in National Certificate exams’]. – *Viritäjä* 124 (2), 217–242. <https://doi.org/10.23982/vir.79831>
- Ahola, Sari, Tiina Lammervo 2013. Venäjää äidinkielenään puhuvien maahanmuuttajien suomen kielen taito yleisten kielitutkintojen tulosten valossa [‘Finnish language proficiency of immigrants speaking russian as their mother tongue in the light of the results of general language examinations’]. – *Siirtolaisuus-Migration* 40 (1), 33–41.
- Ahola, Sari, Henna Tossavainen 2016. Helppoa vai vaikeaa arvioida? Yleisten kielitutkintojen suomen kielen arvioijien käsityksiä vironkielisten arvioinnista [‘Finnish raters’ beliefs about assessing Estonian speakers in a Finnish language test: easy or difficult?’]. – *Lähivördlusi. Lähivertailuja* 26, 27–53. <https://doi.org/10.5128/LV26.01>
- Alho, Rolle, Kaja Kumer-Haukanömm 2020. Johdanto [‘Introduction’]. – Rolle Alho, Kaja Kumer-Haukanömm (toim.). *Liikkuvuus, muuttoliike ja yllirajaiset suhteet Suomen ja Viron välillä*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 12–28.
- Anniste, Kristi, Tiit Tammaru 2014. Ethnic differences in integration levels and return migration intentions: A study of Estonian migrants in Finland. – *Demographic Research* 30, 377–412. <https://doi.org/10.4054/Dem-Res.2014.30.13>
- Buck, Gary 2001. *Assessing Listening*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511732959>
- Carey, Michale D., Robert H. Mannell, Peter K. Dunn 2010. Does a rater’s familiarity with a candidate’s pronunciation affect the rating in oral proficiency interviews? – *Language Testing* 28 (2), 201–219. <https://doi.org/10.1177/0265532210393704>
- Edelman, Kristel, Miika Tervonen 2020. Viron ja Suomen välinen muuttoliike: katsaus aiempiin tutkimuksiin [‘Migration and mobility between Finland and Estonia: Approach in earlier research’]. – Rolle Alho, Kaja Kumer-Haukanömm (toim.). *Liikkuvuus, muuttoliike ja yllirajaiset suhteet Suomen ja Viron välillä*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 29–43.
- Ergma, Liina 2021. Sähköpostikeskustelu Suomen Viron-instituutin ohjelmapäällikkö Liina Ergman kanssa [‘E-mail conversation’].

- Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus ['Statistical Research']. Helsinki: Edita.
- Helander, Mika 2020. Paratiisi ennen ja nyt – eli kuinka norsu vastaa niin kuin suomalainen toivoo ['Experiences of Estonian workers in Finland']. – Rolle Alho, Kaja Kumer-Haukanömm (toim.). Liikkuvuus, muuttoliike ja ylijärjestykset Suomen ja Viron välillä. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 170–187.
- Jasinskaja-Lahti, Inga 2008. Long-term immigrant adaptation: Eight-year follow-up study among immigrants from Russia and Estonia living in Finland. – *International Journal of Psychology* 43 (1), 6–18. <https://doi.org/10.1080/00207590701804271>
- Jarvis, Scott, Anna Pavlenko 2008. Crosslinguistic Influence in Language and Cognition. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203935927>
- Kaivapalu, Annekatrin 2005. Lähdekieli kielenoppimisen apuna ['Contribution L1 to Foreign Language Acquisition']. *Jyväskylä Studies in Humanities* 44. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kaivapalu, Annekatrin 2020. Viron ja suomen samankaltaisuuden vaikutus lähisukukielen oppimiseen ['Linguistic closeness of Finnish and Estonian']. – Rolle Alho, Kaja Kumer-Haukanömm (toim.). Liikkuvuus, muuttoliike ja ylijärjestykset Suomen ja Viron välillä. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 220–236.
- Kiljunen, Outi 2012. Virolaiset hoitajat suomalaisessa terveydenhuollossa ['Estonian nurses in the Finnish healthcare system']. *Hoitotieteen pro gradu -tutkielma*. Itä-Suomen yliopisto. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20120202>
- Kährrik, Anneli, Tiit Tammaru 2019. Virolaiset Suomessa ['Estonians in Finland']. – Elo 1. <https://www.tuglas.fi/virolaiset-suomessa> (26.5.2021).
- Lagerspetz, Mikko 2020. Suomen virolaiset – vähemmistö, väestöryhmä, vai jotakin muuta? ['Estonians living in Finland']. – Rolle Alho, Kaja Kumer-Haukanömm (toim.). Liikkuvuus, muuttoliike ja ylijärjestykset Suomen ja Viron välillä. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 123–140.
- Migri 2021. Kielitaito ['Language skills']. <https://migri.fi/kielitaito> (26.5.2021).
- Nissilä, Leena 2011. Viron kielen vaikutus suomen kielen verbien ja niiden reaktioiden oppimiseen ['Impact of the Estonian Language on the Learning of Finnish Verbs and their Reactions']. *Acta Universitatis Ouluensis B* 99. Oulu: University of Oulu. <http://urn.fi/urn:isbn:9789514296161>
- Nylund, Mats 2020. Erään uhkakuvan anatomia: Virolainen vierastyövoima, uutisvälitys ja SAK ['Estonians on the Finnish labor market']. – Rolle Alho, Kaja Kumer-Haukanömm (toim.). Liikkuvuus, muuttoliike ja ylijärjestykset Suomen ja Viron välillä. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 110–122.

- OPH 2011 = Yleisten kielitutkintojen perusteet [‘National Certificates of Language Proficiency’]. Helsinki: Opetushallitus.
- Paananen, Seppo 2005. Maahanmuuttajien elinolot Suomessa [‘Living conditions of immigrants in Finland’]. – Yhteiskuntapolitiikka 70 (4), 460–462.
- Pitkänen, Ville, Pasi Saukkonen, Jussi Westinen 2019. Ollako vai eikö olla? Tutkimus viiden kieliryhmän kiinnittymisestä Suomeen [‘To be or not to be? A study of the attachment of five language groups to Finland’]. e2 Tutkimus. <https://www.e2.fi/hankkeet-ja-julkaisut/julkaisut.html> (26.5.2021).
- Praakli, Kristiina 2017. Viron kieli Suomessa. ELDIA-projektin tuloksia: lyhenelmä tutkimusraportista [‘Estonian in Finland: ELDIA Case-Specific Report’]. Studies in European Language Diversity 29.2. <https://hdl.handle.net/11353/10.591056>
- Schepens, Job, Roeland van Hout, T. Florian Jaeger 2020. Big data suggest strong constraints of linguistic similarity on adult language learning. – Cognition 194 (1), 1–14. <https://doi.org/10.1016/j.cognition.2019.104056>
- Simmul, Liis 2017. Vöörkeelte oskuse roll tööturul [‘The Role of the Foreign Language Skills on the Labour Market’]. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium. https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/keelteoskuse_roll_tooturul_veebr2018.pdf (26.5.2021).
- Suomen Viron-instituutti 2021. <https://finst.ee/fi/ohjelmat/kielenopetus-ja-koulu-tus/> (25.6.2021).
- SVT 2020. Suomen virallinen tilasto: Väestörakenne. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/vaerak/2019/02/vaerak_2019_02_2020-05-29_tie_001_fi.html (15.4.2021).
- SVT 2021. Suomen virallinen tilasto: Väestörakenne. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/vaerak/2020/vaerak_2020_2021-03-31_tie_001_fi.html (14.6.2021).
- Tarnanen, Mirja, Marita Härmälä, Reeta Neittaanmäki 2010. Aikuisten kielitaito ja Yleiset kielitutkinnot [‘Adults’ language proficiency and the National Certificates’]. – AFINLA-E: Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 2, 59–71.
- Telve, Keiu 2019. Family Life Across the Gulf: Cross-Border Commuters’ Transnational Families Between Estonia and Finland. Dissertationes ethnologiae Universitatis Tartuensis 10. Tartu: University of Tartu Press.
- Telve, Keiu 2020. Pendelöinnin vaikutus lähisuhteisiin Suomessa työskentelevien virolaismiesten esimerkin mukaan [‘Commuting for work reasons between Estonia and Finland’]. – Rolle Alho, Kaja Kumer-Haukanömm (toim.). Liikkuvuus, muuttoliike ja ylijäiset suhteet Suomen ja Viron välillä. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 157–169.

- Tender, Tõnu, Sven-Erik Soosaar 2017. Eesti-soome keelesild XXI sajandil [‘The Finnish-Estonian linguistic bridge in the 21st century’]. – Keel ja Kirjandus 10, 753–770.
- Terveysthuoltolaki 1326/2010. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326> (13.8.2021).
- Valvira 2021. Kielitaito [‘Language Proficiency’]. <https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/ammattioikeudet/kielitaito> (15.8.2021).
- Vanala, Hanna-Liina 2012. Koti Virossa, työ Suomessa: Tutkimus Suomessa työssäkäyvien virolaisten ylijämsesta arjesta kahden maan välillä [‘Home in Estonia, work in Finland: A study of the cross-border everyday life of Estonians working in Finland’]. Kansantieteen pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201206196048>
- Weir, Cyril J. 2005. Language Testing and Validation. Chippenham & Eastbourne: Palgrave MacMillan. <https://doi.org/10.1057/9780230514577>
- Winke, Paula, Hyojung Lim 2017. The effects of test preparation on second language listening test performance. – Language Assessment Quarterly 14 (4), 380–397. <https://doi.org/10.1080/15434303.2017.1399396>
- Õis, Ülle 2014. 6.–8. klasside õpilaste soome keele õppimise motivatsioon ja soome keeleõppes kasutatavad enesemotiveerimise strateegiad [‘Motivation of students to learn Finnish in grades 6–8 and self-motivation strategies used in learning Finnish’]. Magistritöö. Tallinn: Tallinna Ülikool.

Liite 1. Tilastollisessa kuvailussa ja analyseissa käytetyt muuttujat ja niiden arvot

Selitettävä muuttuja

kielitaidon taso: suoriutuminen suomen keskitason kielitutkinnoissa

puheen ymmärtäminen: alle 3, 3 tai 4

puhuminen: alle 3, 3 tai 4

tekstin (luetun) ymmärtäminen: alle 3, 3 tai 4

kirjoittaminen: alle 3, 3 tai 4

Selittävät muuttujat

tutkintoon osallistumisen syy

kansalaisuuden hakeminen

työn hakeminen

opiskelupaikan hakeminen

kielitaidon osoittaminen omaa työnantajaa varten

muu

ikä

ikäryhmät: alle 20, 20–29, 30–39, 40–49, 50–59, 60–69, 70

tai enemmän

kotipaikka

Suomi

muu

koulutus

ei peruskoulutusta

peruskoulu tai vastaava

ammattillinen peruskoulutus

lukio

ammattikorkeakoulu

yliopisto

muu

kieliopinnot

ei lainkaan

- alle vuosi
- 1–3 vuotta
- 4–9 vuotta
- 10 vuotta tai enemmän
- muut osataidot
 - puhuminen
 - puheen ymmärtäminen
 - kirjoittaminen
 - tekstin ymmärtäminen
- työllisyys
 - työssä
 - työtön
 - yrittäjä
 - opiskelija
 - työvoima-/kotoutumiskoulutuksessa
 - muu (kotiäiti, eläkeläinen, lomautettu)

Finnish language proficiency of Estonian-speaking learners in the National Certificates' intermediate level language test

MARI HONKO, SARI AHOLA,
TUIJA HIRVELÄ
University of Jyväskylä

The aim of this study was to investigate Estonian-speaking Finnish language learners' participation and test achievement in the intermediate level Finnish language test 'National Certificates of Language Proficiency'. We examined test takers' (n = 60,997) background information and test results in 2012–2020 using test-taking statistics and statistical analysis. During this period altogether 1,634 Estonian-speakers with various learner characteristics, test performance and needs for language assessment took part in the intermediate level Finnish language proficiency tests (YKI 3–4 ≈ CEFR B1–B2). The results show that the vast majority of Estonian-speakers in all background groups reached the proficiency level of an independent language user in all four sub-skills measured (listening and reading comprehension, speaking and writing). Reading comprehension turned out to be the strongest skill with 77.5 % of Estonian-speaking participants at the proficiency level YKI 4 ≈ B2. Although writing was the most demanding skill, 94.2 % of all the Estonian-speaking participants reached the proficiency level 3 (B1) and 46.0 % of them the level 4 (B2) also in writing test. This is almost 60 (level 3) and 40 (level 4) percentage points above the average of the performance level of the other language groups during the same period.

The most important reasons for Estonian-speakers to participate in Finnish language tests were applying for citizenship (60.2 %), a job (37.2 %) or a place of study (27.2 %). Contrary to presumptions, the

results indicated some differences in test performance depending on the test-taking reason. Close linguistic relatedness, short geographical and cultural distance and possibilities for studying Finnish both in Finland and in Estonia as well as using Finnish language in everyday life have helped Estonian-speakers to reach a high proficiency level even within a short period of time. However, none of these conditions alone could predict a certain test result.

Keywords: language assessment; Estonian-speaking Finnish language learners; Finnish as a second language; National Certificates of Language Proficiency; intermediate language proficiency; independent language user

Mari Honko

Soveltavan kielentutkimuksen keskus
Mattilanniemi 2, PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto, Finland
mari.h.honko@jyu.fi

Sari Ahola

Soveltavan kielentutkimuksen keskus
Mattilanniemi 2, PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto, Finland
sari.ahola@jyu.fi

Tuija Hirvelä

Soveltavan kielentutkimuksen keskus
Mattilanniemi 2, PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto, Finland
tuija.hirvela@jyu.fi